

SUÇ KAVRAMININ KÜLTÜR FARKLILIĞI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. S. Aygen ERDENTUĞ*

Suç ve kültür ilişkisi çeşitli boyutları olan bir konudur. Sosyal bir olay olarak suçun objektif analizini kendine konu edinen Kriminoloji disiplinine göre kültür, bir toplumda bulunan tüm unsurların, ortak hedeflerin, grupça güdülenmelerin, hakim olan fikirlerin ve bütün davranışların bir toplamı olup, o toplumun kurumlarını, geleneklerini, ihtiyaçlarını, dinamizmini, önyargılarını ve hatta boş inanç ve korkularını da ihtiva etmektedir.¹

Bu açıdan, "suç" olan bir davranışa sebep olan güdümlenici saikler arasında suçun yer aldığı ortamı ve suç sayılan faaliyeti "ateşleyen" çevreden gelen etki ve krizleri de incelemek gerekmektedir². Bu meyanda göç, kültür çatışmalarından doğan bir takım suçların kaynağı olarak görülmektedir. Göçmenler, sınırlar geçerek veya denizler aşarak yeni bir hayata başlamakla beraber, alışkın oldukları ve geldikleri kültürün davranış kalıplarına sadık kalmaktadırlar³. Bu durumda birey, ait olduğu kültürün kültür kalıpları ile şartlandırılmış katı bir kişilik yapısına sahiptir ve yeni çevreye uyumda güçlük çekmektedir⁴. Bir başka deyişle birey, kendi öz kültürünün öngördüğü ve yeni çevresinde "soyut" hale dönüşen davranış kalıpları ile yeni çevresinde uygulanmakta olan "somut" davranış kalıplarındaki çatışmadan dolayı, bir çeşit ikili hayat sürdürmeye zorlanmakta ve dolayısıyla, yeni girdiği topluma uyum sağlayıcı çabaları sırasında, o toplumca suç sayılan bir takım davranışlarda

*DPT, Sosyal Planlama Dairesi.

1 Robert Lindner, *Stone Walls and Men* (New York: Odyssey Press, 1946), s. 252

2 *ibid.*, s. 56

3 *ibid.*, ss. 256-57

4 *ibid.*

bulunabilmektedir. Terminolojide "kültür çatışması" (culture conflict) olarak geçen bu "ikili hayat", özellikle Sellin tarafından bir suç unsuru sayılmaktadır⁵.

Suç motifleri açısından, mevcut kültürün hızlı bir değişime uğraması da önemli bir konudur. Yeni sosyal ve ekonomik sistemlerin meydana gelmesi kültürün bütününde değişikliklere yol açabilmektedir⁶. Lindner'e göre, toplumdaki ekonomik özellikler o toplumun kültürünü biçimlendiren etmenlerden biridir; ekonomik sistemde görülen değişiklik belirli bir kültürün davranış kalıplarını da etkilemektedir⁷. Bunun sonucunda günlük hayatta ortaya çıkan bir takım sorunlar arasında suç oranlarında bir artış veya yeni suç tipleri görülmektedir. Knudten ise kültürel ve etnik bileşikleri (components) bakımından bir homojenliğe sahip toplumların, heterojen toplumlardan daha az suç oranı⁸ gösterdiğini, dolayısıyla dikey ve yatay hareketliliğin mevcut olduğu toplumlarda temel suçlarda bir artış olduğunu ileri sürmektedir⁹. Tarımla uğraşan geleneksel toplumların sanayi toplumları haline dönüşmeleri sırasında bireyler bunalımlar geçirmektedir. Böyle toplumlarda görülen suç oranındaki artışta, hızlı sosyal değişim sonucu bireylerin üzerindeki resmi olmayan cemaat kontrolünün kalkmasının önemli rolü vardır. Örneğin, git-tikçe sanayileşen bir toplum olan Porto Riko'da, 1957 ve 1962 yılları arasında işledikleri suç sebebiyle hüküm giyen yetişkinlerin sayısı sanayileşme oranıyla birlikte % 17.3 artmıştır. Bunda aşırı hızda yer alan sosyal değişimin rolü küçümsenmeyecek kadar büyüktür¹⁰.

Yukarıda çok kısa değinilen kültür çatışması ve kültür değişmesi yanı sıra, bu çalışmada konu edinilen suç sayılan davranışların belirli bir kültür içinde veya kültürler arasında zamana göre izafilliği de suç kültür ilişkisi kapsamına girmektedir. Şöyle ki, yeryüzü insan topluluklarında, tarihin farklı devirlerinde, hem belirli bir kültür içinde hem de kültürler arasında bazı kültürel davranışlar suç sayılırken

5 T.C.N. Gibbens ve Robert H. Ahrensfelt (ed.), *Cultural Factors in Delinquency* (London: Tavistock Pub. Ltd., 1966), s. 55

6 Richard D. Knudten, *Crime in a Complex Society* (Homewood, Ill.: The Dorsey Press, 1970), s. 55

7 Robert Lindner, *op. cit.*, ss. 236 ve devamı

8 Knudten, *op. cit.*, s. 38

9 *ibid.*

10 T.C.N. Gibbens, *op. cit.*, s. 128

bazıları suç sayılmamışlardır. Öte yandan, bu özellik aynı kültür içindeki alt kültürler veya sosyal gruplar arasında da görülmektedir. Kendileri için (şiddet ve taamüden adam öldürme de dahil olmak üzere) ağır suçların bir yaşama biçimi olduğu veya bu suçların kendi kültürlerine ait davranış kalıplarının özünü teşkil ettiği az çok örgütlenmiş gruplar, tarih boyunca değişik ülkelerde ve kültürlerde dikkati çekmiştir. Orta Doğu'da *Assasins* denilen grubu, Hindistan'da *Dacoit*'leri ve *Thag*'ları, Haiti'de *Sect Rouge*'u, Napoli'de *Camorra*'yı Sicilya'da *Mafia*'yı bu gruplara örnek olarak gösterebiliriz¹¹.

Suç kavramının muhtevasında kültür farklılığından kaynaklanan değişikliği tespit etmek amacıyla yapılan bu çalışmada kültürel davranışların çeşitliliğine değinilmekte ve "suç" kavramının tanımı ile birlikte suç sayılan davranışların farklılığını gösteren bazı suç tiplerinden oldukça bol sayıda örnekler verilmektedir. Bu arada, ileri sürülen desdekleyici örneklerin incelenmesi esnasında, suç sayılan belirli bir davranışa verilen cezanın da kültürden kültüre, devirden devire fark ettiği de dikkati çekmektedir. Bu da toplumların resmi kontrol organı olan kanunların ortaya çıkmasında kültürün ne derece etkin olduğunu belirtmektedir, zira kanunlar aslında toplumun kültüründe mevcut olan değerlerin, diğer bir deyişle, gelenek ve göreneklerin bir yansımasıdır. Bu bakımdan, aynı hukuku kaynak olarak alan ülkelerin, ortak hukuk kurallarından hareket etmelerine rağmen, kendi kültürlerine göre adaptasyon yaparak, kendilerine özgü bir Ceza Hukuku meydana getirdikleri görülmektedir. Böylece, kültür, Ceza Hukuku'nda da ülkeden ülkeye farklılık yaratabilen temel bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır.

I. KÜLTÜR ve KÜLTÜREL DAVRANIŞLAR

Insanoğlu, aynı cinsten (*homo sapiens*) gelmesine rağmen, ırka dayalı farklılıktan bağımsız olarak, davranış kalıplarında (*behavioral patterns*)¹² inanılmaz derecede farklılık arz etmektedir. İnsan davranışının farklılığı, insanoğlunun bütün günlük faaliyetlerinde kendini

¹¹ Otto Klineberg, "Culture and Delinquency: An Overview", T.C.N. Gibbens, 19. cilt, s. 167

¹² belirli bir kültürün ihtiva ettiği davranış şekilleri, o toplumdaki bireylerin çoğunluğunun davranışlarının bir genellemesidir; belirli bir kültüre özgü davranış şekillerini belirtmek üzere "kalıp" (*pattern*) terimi kullanılmaktadır.

ortaya koymaktadır. Yemek yemek gibi temel bir biyolojik ihtiyacı karşılayan davranışlar toplumdan topluma, bölgeden bölgeye farklıdır. Örneğin, Kuzey kutbunda Eskimolar sadece et ve balık yerken, Meksika yerlileri yiyecek olarak sebze ve tahılı tercih etmektedirler. Bazı topluluklar köpek eti yerken bazıları bundan tiksinti duymaktadır. Yemek yeme tarzları da değişiktir; bazı toplumlar elleri ile yemek yerken diğerleri çatal, bıçak veya çubuk kullanmaktadır. Giyilen eşyalar da toplumdan topluma farklılık gösterir; Avusturalya yerlileri hemen hemen çıplak dolaşırken Doğu Afrika'da Baganda'lar tepeden turnağa giyinik dolanmaktadır. Bir toplum içinde bireylerin birbirlerine tutumu, toplumlar arasındaki farklılığın bir başka örneğidir; Amerika'da Navaho'larda erkek, karısının annesi ile konuşmadığı gibi onun bulunduğu tarafa bakmamaktadır¹³. Aynı şekilde Türkiye'de gelin kocasının ailesindeki büyüklere hitap edemediği gibi onlar izin vermedikçe de konuşmamaktadır.¹⁴

Davranış kalıplarındaki bu farklılıklarda doğal çevre koşulları kadar insanoğlunun içine doğduğu sosyal grubun ve de toplumun diğerlerinden farklı olmasının da payı vardır. Şöyle ki, her çocuk, biri biyolojik diğeri sosyal olmak üzere çifte kalıtıma sahip olarak bir topluluğun içine doğmaktadır. Bu sosyal kalıtıma kültür denilmektedir¹⁵. Her toplumun, ne kadar basit olursa olsun, kendine has bir kültürü vardır¹⁶. Çocuğun davranışları ve etkileşimleri hayvanlar alemindeki diğer yaratıklarda olduğu gibi içgüdüye dayalı değildir. Çocuk bunları içine doğduğu kültürde öğrenmektedir¹⁷. Kültür, birçok kuşaklar boyunca birikmiş ve bütünleşmiş olan davranışlar, değerler ve normlar topluluğu¹⁸ olup kişinin toplum içindeki tutumları ve davranışları için

13 Ralph Beals ve Harry Hoijer, *An Introduction to Anthropology* (New York: The McMillan Co., 1956) ss. 204-205.

14 Nermin Erdentuğ, *Hal Köyâniv Etnolojic Tetkiki* (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1956), ss. 43-45.

15 Peter Rose (ed.) *The Study of Society: An Integrated Anthropology* (New York: Random House, 1967), s. 72.

16 Ralph Linton, *The Cultural Background of Personality* (London: Routledge and Kegan Paul Ltd., 1964) s. 20.

17 William Ogburn ve Meyer F. Nimkoff, *A Handbook of Sociology* (London: Routledge and Kegan Paul Ltd. 1964) s. 19.

18 Hoijer, *op. cit.*, s. 226.

potansiyel bir rehber vazifesini görmektedir¹⁹. Sosyal hayatın bir yerden diğerine gösterdiği farklılık ise kültür farklılığı ile açıklanabilmektedir.

Kültür, bireyin kişiliğini yaratıcı ve ona bulunduğu toplum içinde nasıl davranacağını gösteren kalıpları verdiği gibi "suç" kavramının doğduğu bir ortam da olmaktadır: toplumda bazı davranışların *kötü* veya *suç* olarak diğerlerinden ayrılması sonunda suç "icat edilmektedir"²⁰. Diğer bir deyişle neyin suç olup olmadığı kültürce tespit edilmektedir. Bu tespit, bir toplumdaki diğerine, tarih boyunca, belirli bir zamandan diğerine farklılık göstermektedir²¹. Bundan başka, toplumun kültürünü yansıtan hukuki müeyyidelerin tabiatlarında ve bunların yorumlanmasında da, toplumlara ve zamana göre bir farklılık göze çarpmaktadır. Örneğin, bir insanın hayatına son vermede bütün toplumların bu işi yapan kişiyi ağır bir cezaya mahkum edeceği farzedilebilir. Oysa, komşu ülkeler arasındaki diplomatik ilişkilerin zedelenmesi sözkonusu ise, adam öldüren kişi affedilebileceği gibi, içinde yaşadığı kültürün geleneklerine uygun olarak ilk iki çocuğunu öldüren kişi de mahkum olmamaktadır. Aynı sebeple, kocasının karısı üzerinde mutlak otoriteye sahip olduğu toplumlarda kocanın karısını öldürmesi, veya ana-babasını iyice ihtiyarlamadan onları öldürmekle yükümlü çocukların bu görevlerini yerine getirmeleri, buldukları toplumun kültürüne onaylandığı için "suç" sayılmamaktadır²². Öte yandan, bir başkasının malını çalmak da her zaman ve her yerde bir suç kabul edilmemektedir²³. O halde, suç kavramının kültürden kültüre, zaman içinde değişiklik gösterdiği görüşünden hareket edersek, şu soruları cevaplandırmak gereği ortaya çıkmaktadır: Suçun genel bir tanımını yapmak imkânı varmıdır? Hangi davranışlar, zaman içinde, çeşitli toplumlarda suç sayılmıştır? Bir başka deyişle, kendilerine has kültür özellikleri ile ilkel, geleneksel ve sanayi toplumları diye bir ayırım yapıldığına göre, bu tür toplumlarda, birbir-

19 Peter Rose, *op. cit.*, s. 72

20 Don C. Gibbons, *Society, Crime and Criminal Careers* (New Jersey: Prentice-hall, Inc., 1968), s. 5

21 Otto Klineberg, "Culture and Delinquency: An Overview" T.C.N. Gibbons, *op. cit.*, s. 167

22 Elmer H. Johnson, *Crime, Correction and Society* (Illinois: The Dorsey Press, 1968), s. 39

23 Ruth Benedict *Patterns of Culture* (London: Routledge and Kegan Paul Ltd. 1951), s. 32

lerine kıyasla, daha çok hangi davranışlar "suç" kabul edilmektedir? Toplumda suç kabul edilen davranışlara toplum tarafından gösterilen tepkiler her toplumda aynıdır? Bu tür soruları cevaplandırmak için, toplumun kendi değerlerini korumak ve devam ettirmede bireylerinin davranışlarını nasıl kontrol ettiğini, değerlerin korunmaması halinde ise ne tepki gösterdiğini belirtmek gerekecektir.

II. NORMLAR VE SOSYAL KONTROL (Social Control)

İnsanlık tarihinin büyük bir kısmında davranışlar, ya kişilerin kendilerince ya da resmi olmayan sosyal kontrol (informal social control) araçları ile kontrol altında tutulmuştur²⁴. Her toplumun belirli değerlere dayalı normları yahut kuralları vardır. Bütün sosyal gruplar ve toplumlar, kendi normları dışında kalan ve "normal" olmayan davranışlarla uğraşmak üzere çeşitli yollar uygulamaktadırlar; mevcut kurallara tecavüz edenlere 'ceza' adı altında olumsuz müeyyideler (negative sanctions), bu kurallara uyan örnek kişilere de övgü ve itibar gibi olumlu müeyyideler (positive sanctions) uygun görülmektedir²⁵.

Bu olumlu ve olumsuz müeyyideler sosyal kontrol tipleridir. Sosyal kontrolün bazı tipleri resmi, yasa hukuki²⁶, diğerleri (dedikodu, alay gibi) de resmi olmayan bir karaktere sahiptirler. Bu yazılı ve resmi olmayan normlar sosyal bilimlerde adetler (folkways) ve örfler (mores) terimleri ile ifade edilmektedir²⁷.

Zamanla, toplumlar büyüdükçe ve karmaşıklaştıkça örf ve adetler sosyal dengeyi sağlamakta yetersiz duruma gelmiş ve bu geleneksel kontrol biçimlerinden bunları destekleyici resmi kurumlar gelişmiştir²⁸. Llewellyn ve Hobel, kanunların bir sosyal kontrol şekli olmakla beraber, ilgili toplumun normatif yapısının bir parçası da olduğunu belirtmişlerdir²⁹. Böylece sosyal kontrolün, biri kanuni

²⁴ Gibbons, *op. cit.*, s. 25

²⁵ *Ibid.*, s. 18

²⁶ Harry Eredemier ve Richard Stephenson, "The Analysis of Culture", P. Rose, *op. cit.*, s. 129

²⁷ Gibbons, *op. cit.*, s. 19

²⁸ *Ibid.*, s. 25

²⁹ *Ibid.*, s. 19

diğeri de toplumdaki sosyal kurumlardan kaynaklanan iki dayanağı bulunmaktadır³⁰.

Bazı durumlarda belirli bir göreneğe veya örfce bağlı kalmak kanuna uymaktan daha anlamlı olmakla beraber bu oldukça az görülen bir haldir; bazen sefalet bölgelerinde gençler "korkak" damgasını yememek amacıyla hırsızlık yapmak için oldukça ciddi tehlikelere girmektedirler³¹. Bu konuda 18 yy. İskoçyasından da örnek verilebilir. Zina halinde kadına ve de erkeğe verilen bir cezadan kaçınma sebebiyle, aniden, çocuk düşürme oranında bir artış görülmüştür çünkü evlilik dışı gebe kalan kadın, ceza olarak kilisede cennat önünde rahibe gerçekleri itiraf edip o derece küçük düşmektense, çocuğu düşürerek ağır bir suçtan mahkum olmayı göze alıyordu... Bu örnek, daha çok, kişilerin bir kriz sırasında çeşitli sosyal, psikolojik ve kültürel etkenler arasından onların önemine dayalı bir seçim yapacaklarını göstermektedir³².

Kısaca, kişiler toplumda mevcut bulunan sosyal kurumlar³³ yanısıra birtakım kanuni kalıpların da baskısıyla toplumun "emir"lerine uymaktadırlar. Kişi toplumun öne sürdüğü bu kalıplar dışına çıkınca suç işlemiş olmaktadır. O halde, suçun bir tanımı nasıl yapılabilecektir?

III. SUÇ KAVRAMI

İdeal olarak, suçun tanımının her zaman için, her yerde ve her sosyal grupta aynı olması gerekirken normların izafiliği sebebiyle bu mümkün olamamaktadır zira normlar, zaman ve yere göre değişiklik gösteren sosyal organizasyon biçimine ve kültüre dayalıdır. Bu durumda suç, ancak kültürel normlara uymama hali olarak ele alındığında bütün toplumlara has bir olay olarak kabul edilebilmektedir.³⁴

30 *ibid.* s. 25

31 Herbert Bloch ve Gilbert Geis, *Man, Crime and Society* (New York: Random House, 1962) ss. 36-38

32 *ibid.*

33 Hemen her toplumda, başlıca beş temel sosyal kurum vardır: aile, eğitim, siyasi, ekonomik ve dini kurumlar. En geniş anlamıyla sosyal kurum, toplumun yapısı ve temel değerlerinin korunması bakımından zorunlu ve nispeten sürekli kurallar topluluğudur. Belirli davranış kurallarının hayatın belirli alanları etrafinda toplanması ve kalıplaşması sonucunda yukarıda sözü edilen sosyal kurumlar ortaya çıkmaktadır.

34 E.H. Johnson, *op. cit.*, s. 14

Sosyal bir hareket olan suç³⁵, topluma karşı çıkan diğer davranışlarla (sosyal asalaklık, sosyal sapma gibi) eşit tutulmalıdır³⁶. Durkheim'e göre geleneksel kurallar, kişilerin davranışları üzerinde hakim durumlarını kaybettikleri zaman bir normsuzluk durumu, yani "anomie" söz konusu olmaktadır. Bu durum daha çok ani depresyon, ani zenginlik veya hızlı teknik değişimler ile beraber ortaya çıkmaktadır, zira bireyler kendilerini bu yeni duruma uydurmakta güçlük çekmektedirler³⁷. Durkheim'in "anomie" hakkındaki görüşlerini geliştiren Robert Merton, sosyal ve kültürel yapıda ayrı ayrı dikkate alınabilecek iki unsurun bulunduğunu ileri sürmektedir. Aslında bu iki unsur somut durumlarda belli belirsiz olarak birleşmektedir. Bir taraftan, kültürce tanımlanmış hedefler, gayeler ve ilgiler vardır. Bunlar bireyin emelleri için, örneğin meslek seçiminde olduğu gibi, bir referans çerçevesi görevini yerine getirmektedirler. Diğer taraftan, sosyal yapı, bu hedeflere ulaşma yollarını tanımlamakta düzenlemekte ve denetlemektedir³⁸; bunları da ahlaki ve kurumlara ait kaidelerin izin verdiği ve istediği bir usule göre yapmaktadır. Kültürler veya kültürlerin alt bölümleri, bu iki durumdan birine veya diğerine önem vermektedir. Kültürel değerlerin, belirli ortak başarı simgelerine diğerlerinden daha çok önem verdiği bir durumda, sosyal yapının bunları elde etmek yollarını ilgili toplumun oldukça büyük bir kısmı için kısıtlaması veya yok etmesi halinde topluma karşı çıkan davranışlar giderek artacaktır³⁹. Bu bakımdan bu tür davranışlar "suç"tan ayrı tutulmalıdır.

Suç değişik ve karmaşıktır. Tek bir görünümü yoktur. Belirli bir sosyal grubun malı da değildir. Suç, bireylerin, kültür sistemi dahilinde karşılıklı etkileşimlerinden, sosyal şartlara gösterdikleri tepkilerden ve çıkan fırsatları değerlendirmelerinden ortaya çıkmaktadır. Bu gerek milli gerekse milletlerarası açıdan geçerli bir durumdur⁴⁰.

35 Knudten, *op. cit.*, s. 57

36 H. Bloch, *op. cit.*, s. 25

37 Gibbons, *op. cit.*, s. 176

38 T.C.N. Gibbons, *op. cit.*, s. 56

39 Knudten, *op. cit.*, s. 9

40 *ibid*

Suç, insan davranışının doğal bir şekli değildir. Herhangi bir davranışın suç olması için birisinin bir davranışı suç olarak tanımlaması ve bunun geniş bir kabul görmesi gerekmektedir⁴¹.

Suç konusunda sosyal çevrenin önemini ilk olarak belirten Fransız kriminologlarından Lacassagne⁴² a atfedilen bir klişe vardır: "Her toplum layik olduğu suçlulara sahiptir". Bununla, sosyal organizasyonların, birçok bakımdan kendilerine has karakteristikleri yansıtan beşeri davranışlardan meydana geldiği belirtilmek istenmektedir⁴³. Bu meydana, belirli suçların ve onlara özgü cezaların her zaman fonksiyonel bir sosyal sistemin içinde tanımlandığı ve dolayısıyla söz konusu topluma bir öz ve yapı verdiği ileri sürülmektedir⁴⁴.

Garofalo, suçun daima zararlı bir fiil olmak yanı sıra insanların ahlaki düşüncelerini zedeleyici olduğunu iddia etmektedir; ahlaki düşünce herkese göre değişiktir ve bunun gelişmesi ise ırklara ve devirlere göre ayrıcalık göstermektedir. Bir başka deyişle, her devirde, bireyin topluma uymasını sağlayan izafi bir ahlak vardır. Bu açıdan zarar veren bir hareketin suç olması için ahlak dışı olması gerekmektedir. Garofalo'ya göre, suç terimini kanunu hazırlayan yaratmamıştır; sözcük halk dilinden alınmıştır. Kanun hazırlayıcılar, suç tanımı yapmaktan çok, suç sayılan bazı davranışları bir araya toplamışlardır. Bu da bize aynı devirde, birbirinden çok farklı ceza kanunlarının nasıl yapıldığını; birinde suç sayılan hareketlerin diğerinde neden sayılmadığını açıklamaktadır⁴⁵.

Buraya kadar suç daha çok sosyolojik açıdan ele alınmıştır. Hukuki açıdan suç'un tanımı biraz ayrıcalık göstermektedir. Örneğin, Paul W. Tappan, *Crime, Justice and Correction* (1960) adlı eserinde suçun şöyle bir tanımını yapmaktadır: suç, ceza kanunlarına karşı gelen, kasdi yapılan veya, yapılması gerekirken yapılmayan bir harekettir. Bu hem İçtihat Hukuku hem de yazılı hukuk için geçer-

41 Gibbons, *op. cit.*, s. 6

42 T.C.N. Gibbons, *op. cit.*, s. 53 den Lacassagne, A. (1886) *Arch. Antropol. Crim.*, 1, 1, 181-5.

43 H. Bloch, *op. cit.*, s. 75

44 Knudsen, *op. cit.*, s. 90

45 Raffaele Garofalo, *Suç, suçlu ve ceza* (Çev. M. Gökü) (İstanbul: Nurgök Mat., 1957), ss. 26-28

lidir. Aynı zamanda, bu hareket mantığa uygun bir sebebe dayalı olarak veya savunma amacıyla yapılmamış, dolayısıyla, devletçe bir cürüm veya suç olarak kabul edilmiştir⁴⁶. Jerome Michael ve Mortimer J. Adler ise, derinlemesine incelemelerden suç'un en kesin tanımının onu ceza kanunları tarafından yasaklanan davranış olarak belirleyen tanım olduğu sonucuna varmışlardır⁴⁷. Bu, onlara göre, suçun mümkün olabilecek tek tanımıdır.

Öte yandan, T.C.N. Gibbens'e göre, suçun tanımı ile bir kültürün dini tarihi arasında çoğunlukla bir ilişki bulunmaktadır. Bununla ilgili olarak insanoğlunun, hayatıyla yakından ilgili olması sebebiyle oldukça önem verdiği ama dini akımların en çok kontrol etmeye çalıştıkları bir takım davranışlardan söz etmek mümkündür. Din, tarih boyunca özellikle, ölüm kalım sorunlarında (cinayet, "infanticide"⁴⁸, intihar ve diğer şiddet hareketlerinde) ve cinsel davranışlarda (evlilik, cinsel konularda hoşgörülülük, kürtaj, doğum kontrolü, sapma gösteren cinsel tutumlar gibi) etkin olabilmıştır⁴⁹.

Özetle, toplumların, adam öldürme, "infanticide ana-babayı öldürme, çokeş veya homoseksüellik gibi konulara karşı tutumlarının, zamana ve şartlara göre çeşitli etmenlerin etkisiyle farklılık arzemesi sebebiyle, bütün toplumlarda bu davranışlar "suç" kabul edilmiştir. İşte, bize göre, "suç"ların çeşitli kültürlerle göre analizi bu bakımdan ilginç ve yararlı olacaktır.

Devamı var

⁴⁶ Gibbons, *op. cit.*, s. 39

⁴⁷ H. Bloch, *op. cit.*, s. 23

⁴⁸ Kriminolojik açıdan yeni doğmuş çocuğun öldürülmesi,

⁴⁹ T.C.N. Gibbens, *op. cit.*, s. 8